

ΕΡΕΥΝΑ

<<Οι φονικές και καταστρεπτικές πυρκαγιές στην Ελλάδα (1980 - 2020)>>

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την μελέτη, ανάλυση και αξιολόγηση των προεκτεθέντων στοιχείων βασικά για το υπό έρευνα διάστημα των 41 ετών από το 1980 έως και το 2020, και συμπληρωματικά και για προηγούμενα έτη, με έναρξη το 1950, εξάγονται τα εξής συμπεράσματα:

- Κατά τη δεκαετία του **1950** παρατηρείται ο μικρότερος έως και τη δεκαετία του 2010 ετήσιος αριθμός δασικών πυρκαγιών και καμένων εκτάσεων
- Η χειρότερη δεκαετία από το 1950 έως και τη δεκαετία του 2010 σε αριθμό δασικών πυρκαγιών / ανά έτος είναι η δεκαετία (1990 – 1999), με (1.728,6) περιστατικά, ενώ η χειρότερη σε καμένες εκτάσεις δεκαετία είναι η δεκαετία (2000 – 2009), με (599.351,4) στρέμματα
- Από τη **μεταπολίτευση** (1975) και μετά τριπλασιάστηκαν οι καμένες εκτάσεις. Ειδικότερα υπάρχει αύξηση τόσο του αριθμού των πυρκαγιών δασών και υπαίθρου όσο και των καμένων εκτάσεων από τη δεκαετία του 1980 και εφεξής. Σ' αυτό συνετέλεσαν σημαντικά παράγοντες, όπως η εγκατάλειψη της υπαίθρου, η αστικοποίηση και η εξ αυτής αλλαγή χρήσης γης (κυρίως οικοπεδοποίηση δασικών εκτάσεων) σε περιοχές ζώνης μίξης πόλεων και δασικών εκτάσεων, δεδομένης της έλλειψης κτηματολογίου, δασολογίου, δασικών χαρτών κλπ
- Ο συνολικός αριθμός των καμένων εκτάσεων από τη **μεταπολίτευση (1975 - 2020) ανέρχονται (19.323.462) στρέμματα** και οι εκτάσεις αυτές κάηκαν από τον συνολικό αριθμό των **(60.176) δασικών πυρκαγιών**.

- Κατά το υπό έρευνα διάστημα των 41 ετών (1980-2020) έχει καταστραφεί από τις συνολικά προκληθείσες **(56.326) δασικές πυρκαγιές** συνολική έκταση **(18.190.592) στρεμμάτων**, που αντιστοιχεί στο 13,8% της συνολικής έκτασης της Ελλάδας. Κάηκε δηλαδή έκταση ίση συνολικά με την συνολική έκταση της Πελοποννήσου και της Αττικής
- Ο μέσος ετήσιος αριθμός των δασικών πυρκαγιών στην Ελλάδα κατά το υπό έρευνα διάστημα των 41 ετών είναι **(1.373,8)**, ενώ ο μέσος ετήσιος αριθμός των καμένων αγροτοδασικών εκτάσεων είναι **(443.672,9)** στρέμματα
- Σε πληθυσμό **ανά 100.000 κατοίκων** σε ολόκληρη της Επικράτεια αντιστοιχούν **12,7 δασικές πυρκαγιές**
- Οι μεγαλύτερες (>10.000 στρ) σε καμένες εκτάσεις πυρκαγιές στην Ελλάδα είναι σε ποσοστό πολύ λιγότερες από 1 πυρκαγιές (0,3%) στις 100 πυρκαγιές. Πιο συγκεκριμένα είναι σχεδόν η **1 στις 300 δασικές πυρκαγιές και ευθύνονται για το 32,2%** του συνολικού αριθμού των καμένων εκτάσεων στην Ελλάδα
- Στην **Αττική** προκαλείται η 1 σχεδόν στις 6 από τις μεγαλύτερες πυρκαγιές της επικράτειας και σ' αυτήν καταστρέφεται το 6,3% του συνολικού αριθμού των καμένων εκτάσεων στην επικράτεια
- Οι πιο καταστροφικές σε καμένες εκτάσεις (>70.000 στρ) δασικές πυρκαγιές στην Ελλάδα είναι μόλις (36), δηλαδή ποσοστό (0,06%) του συνολικού αριθμού των καμένων εκτάσεων και ευθύνονται για το 28,3% του συνολικού αριθμού των καμένων εκτάσεων
- Από τον συνολικό αριθμό των (56.326) δασικών πυρκαγιών που προκλήθηκαν και το υπό έρευνα διάστημα των 41 ετών έχασαν τη ζωή τους **(250) άνθρωποι** και υπέστησαν σοβαρό τραυματισμό (εγκαύματα) άλλοι **(102) άνθρωποι**. Δηλαδή κατά το υπό έρευνα χρονικό διάστημα στην Ελλάδα κάθε χρόνο κατά μέσο όρο χάνουν τη ζωή τους από δασικές πυρκαγιές (6) άνθρωποι (1 θύμα / νεκρός κάθε μήνα κατά την αντιπυρική περίοδο) και τραυματίζονται σοβαρά άλλοι (3) περίπου (1 εγκαυματίας κάθε 2 μήνες κατά την αντιπυρική περίοδο)

- Τα **8 στα 10 θύματα** (νεκροί) από δασική πυρκαγιά έχασαν τη ζωή τους κατά το διάστημα από το έτος 1998 μέχρι σήμερα (2021), όπου η καταστολή των δασικών πυρκαγιών είναι ευθύνη του **Πυροσβεστικού Σώματος**
- Η συντριπτική πλειοψηφία των θυμάτων (νεκρών) από δασικές πυρκαγιές έχασαν τη ζωή τους σε **ανοιχτό (εξωτερικό) χώρο**
- Το 1 στα 2 θύματα (νεκροί), δηλαδή τα μισά θύματα από δασικές πυρκαγιές στην Επικράτεια απώλεσαν τη ζωή τους από πυρκαγιά που προκλήθηκε στην Αττική
- Από τις 10 μεγαλύτερες σε καμένες εκτάσεις δασικές πυρκαγιές, πλέον των 4 πυρκαγιών προκαλούνται τον μήνα **Ιούλιο**, άλλες περίπου 4 προκαλούνται τον **Αύγουστο**, η 1 τον **Σεπτέμβριο** και άλλη 1 τους λοιπούς μήνες
- Από τις 10 φονικότερες δασικές πυρκαγιές, οι 5 προκλήθηκαν τον **Αύγουστο**, οι 3 τον **Ιούλιο** και από 1 τον **Σεπτέμβριο** και **Ιούνιο**
- Από τις 100 δασικές πυρκαγιές που προκαλούνται στην Ελλάδα στις (26) πυρκαγιές δεν διακριβώνονται τα αίτια πρόκλησής τους, πλέον των (64) πυρκαγιών οφείλονται σε ανθρωπογενή αίτια (εμπρησμό από αμέλεια και εμπρησμό από πρόθεση) και σχεδόν οι 10 οφείλονται σε τυχαία ή φυσικά αίτια
- Στις 10 μεγαλύτερες σε καμένη έκταση δασικές πυρκαγιές για τις 4 και πλέον πυρκαγιές **δεν εξακριβώνονται τα αίτια**, ενώ περισσότερες από τις 6 πυρκαγιών οφείλονται σε **ανθρωπογενή αίτια**
- Στους 100 δράστες για την πρόκληση ισάριθμων εγκλημάτων εμπρησμού σε δάση (είτε από πρόθεση είτε από αμέλεια) **καταδικάζονται** μόνον οι **(12)** κατηγορούμενοι αυτών
- Στις κάθε είδους φυλακές κάθε χρόνο παραμένουν για το αδίκημα του εμπρησμού σε δάση ως **κατάδικοι ή υπόδικοι (4)** και σχεδόν όλοι τους είναι **άνδρες**
- Ο **διωκτικός μηχανισμός του ΠΣ** (Δ.Α.Ε.Ε. και Ανακριτικά Γραφεία) είναι ιδιαίτερα αναποτελεσματικός και ανεπαρκής επιχειρησιακά για την πάταξη του εγκλήματος του

εμπρησμού σε δάση (από πρόθεση και από αμέλεια). Ειδικά για το έτος 2021 (Α΄ εξάμηνο) συλλαμβάνεται στα όρια του αυτοφώρου 1 δράστης για κάθε 250 δασικές πυρκαγιές (αδικήματα)

- **Η φονικότερη δασική πυρκαγιά** στην Ελληνική Ιστορία αλλά και η 2η παγκοσμίως στον 21ο αιώνα προκλήθηκε στην Βορειοανατολική Αττική (Νταού Πεντέλης - Ν. Βουτζάς – Μάτι - Κόκκινο Λιμανάκι) στις 23 Ιουλίου 2018 από εγκληματική αμελή συμπεριφορά (καύση υπολειμμάτων κλαδιών) σε ημέρα που ο κίνδυνος πυρκαγιάς ήταν πολύ υψηλός (Κατηγορία 4) με αποτέλεσμα (102) νεκρούς και (58) σοβαρά εγκαυματίες
- Οι περισσότερες απώλειες ανθρώπινων ζώων από δασικές πυρκαγιές παρατηρούνται στην **Αττική και πιο συγκεκριμένα στην Βορειοανατολική Αττική**
- Επίσης η **Βορειοανατολική Αττική** είναι η **πιο πυρόπληκτη Περιφερειακή Ενότητα** της Περιφέρειας Αττικής
- **Η πιο πυρόπληκτη Περιφέρεια** της Ελλάδας τόσο σε αριθμό δασικών πυρκαγιών όσο και σε καμένες εκτάσεις κατά τα τελευταία 21 έτη είναι η **Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας** και εντός αυτής η πιο πυρόπληκτη Περιφερειακή Ενότητα είναι η **Π.Ε. Ηλείας**
- Ενώ πανελλαδικά σε πληθυσμό ανά 100.000 κατοίκων αντιστοιχούν **12,7 δασικές πυρκαγιές**, στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας ανά 100.000 κατοίκους αντιστοιχούν **223,5** δασικές πυρκαγιές, ενώ στην Περιφερειακή Ενότητα Ηλείας ανά 100.000 κατοίκους αντιστοιχούν **369,9** δασικές πυρκαγιές
- Στην **Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου** προκλήθηκαν κατά τα τελευταία 21 έτη οι λιγότερες δασικές πυρκαγιές, ενώ στην Περιφέρεια των Ιονίων Νήσων οι λιγότερες καμένες εκτάσεις
- Η **Πελοπόννησος** είναι η Περιφέρεια της Ελλάδας με τις περισσότερες καμένες εκτάσεις από τις πιο καταστροφικές δασικές πυρκαγιές
- Οι περισσότερες καταστροφικές δασικές πυρκαγιές προκλήθηκαν στην **Περιφερειακή Ενότητα Ευβοίας**

- Οι μεγαλύτερες ετήσιες καταστροφές καταγράφηκαν το έτος **2007 (όχι μόνον πανελλαδική αλλά και πανευρωπαϊκή πρωτιά)** και ακολουθούν τα έτη 2000 και 1988 κλπ
- Οι περισσότερες καμένες εκτάσεις (περίπου 1.000.000 στρέμματα και άνω) παρατηρούνται σε έτη με έντονη ξηρασία ή και πολιτική δραστηριότητα, όπως διενέργεια βουλευτικών εκλογών (18/10/**1981**, 2/6/**1985**, **1988**, 9/4/**2000**, 16/9/**2007**)
- Κατά το διάστημα των τεσσάρων δεκαετιών που αφορά την παρούσα έρευνα και πιο συγκεκριμένα:
 - Την 1η δεκαετία: περίοδος ετών (1980 – 1989),
 - Την 2η δεκαετία: περίοδος ετών (1990 – 1999),
 - Την 3η δεκαετία: περίοδος ετών (2000 – 2009) και
 - Την 4η δεκαετία: περίοδος ετών (2010 – 2019),
 διαπιστώθηκαν τα εξής:
 - i) Ο μικρότερος μέσος ετήσιος αριθμός δασικών πυρκαγιών (945,8) παρατηρήθηκε κατά την 4η δεκαετία
 - ii) Ο μεγαλύτερος μέσος ετήσιος αριθμός δασικών πυρκαγιών (1.728,6) παρατηρήθηκε κατά την 2η δεκαετία,
 - iii) Ο μικρότερος μέσος ετήσιος αριθμός των καμένων εκτάσεων (264.520,5 στρ.) παρατηρείται κατά την 4η δεκαετία,
 - iv) Ο μεγαλύτερος μέσος ετήσιος αριθμός των καμένων εκτάσεων (599,351,4 στρ.) παρατηρείται κατά την 3η δεκαετία,
 - v) Η μεγαλύτερη δριμύτητα δασικών πυρκαγιών παρατηρείται κατά την 1η δεκαετία με (414,8) καμένα στρέμματα / ανά περιστατικό (πυρκαγιά) και
 - vi) Η μικρότερη δριμύτητα δασικών πυρκαγιών παρατηρείται κατά την 2η δεκαετία με (239,1) καμένα στρέμματα / ανά περιστατικό (πυρκαγιά)
- Οι περισσότερες καταστροφικές αλλά και οι περισσότερες φονικές δασικές πυρκαγιές παρατηρούνται κατά το διάστημα που είχε την ευθύνη καταστολής των δασικών πυρκαγιών και συνεπώς της διαχείρισης τους το **Πυροσβεστικό Σώμα**
- Στα 10 πιο καταστροφικά έτη κατά το υπό έρευνα διάστημα των 41 ετών, τα 7 έτη έχει την ευθύνη της καταστολής των δασικών πυρκαγιών το ΠΣ και τα 3 η Δασική Υπηρεσία

- Η τρέχουσα αντιπυρική περίοδος εκτιμάται από τα υπάρχοντα μετεωρολογικά στοιχεία (www.meteo.gr), όπως αυξημένα σε σχέση με τη μέση κλιματική τιμή επίπεδα θερμοκρασιών, σχετικής υγρασίας, περιορισμένες βροχοπτώσεις σε συνδυασμό με τον αυξημένο αριθμό πυρκαγιών, ότι εξελίσσεται ως ιδιαίτερα καταστροφική και με αυξημένο αριθμό πυρκαγιών, αν ληφθεί υπόψη ότι κατά το Α΄ εξάμηνο 2021, σύμφωνα με το E.F.F.I.S της ΕΕ, το ποσοστό αύξησης των καμένων εκτάσεων στην Ελλάδα σε σχέση με τον μέσο ετήσιο αριθμό καμένων εκτάσεων των ετών (2008 – 2020) ανέρχεται σε 324% και των δασικών πυρκαγιών 220%
- Το **κόστος της δασοπροστασίας** (πρόληψη και καταστολή δασικών πυρκαγιών κατά το 2021 υπολογίζεται ότι θα υπερβεί κατά πολύ τα (500.000) ευρώ.

Κατόπιν τούτων συνάγεται ότι **το ισχύον μοντέλο της δασοπροστασίας, όπου η πρόληψη και η αποκατάσταση των καμένων εκτάσεων είναι ευθύνη της Δασικής Υπηρεσίας και η καταστολή των πυρκαγιών δασών και υπαίθρου είναι ευθύνη του Πυροσβεστικού Σώματος και η δασοπροστασία στηρίζεται πρωτίστως στην καταστολή των πυρκαγιών και δευτερευόντως στην πρόληψη, δοκιμάστηκε στην πράξη επί 23 έτη (1980-2021) και αποδείχθηκε ότι εμφανίζει διαχειριστική ανεπάρκεια. Είναι δηλαδή και αναποτελεσματικό.** Ο ίδιος ωστόσο μηχανισμός δασοπροστασίας πέραν από αναποτελεσματικός είναι και ιδιαίτερα δαπανηρός. Ως εκ τούτου δεν επιτεύχθηκαν οι δικαιολογητικοί λόγοι (σκοποί) για τους οποίους η Πολιτεία το έτος 1998 δικαιολόγησε το παράτολμο και χωρίς εμπειριστατωμένη ειδική μελέτη σκοπιμότητας εγχείρημα της ανάθεσης της καταστολής των δασικών πυρκαγιών στο ΠΣ. Ειδικότερα με το ισχύον από το έτος 1998 σύστημα δασοπυρόσβεσης δεν δημιουργήθηκε ένα περισσότερο αποτελεσματικό σύστημα πυροπροστασίας του δασικού μας πλούτου, ούτε αντιμετωπίστηκαν αποτελεσματικότερα οι δασικές πυρκαγιές και ως εκ τούτου δεν μειώθηκε το μέγεθος των καταστροφών του δασικού μας πλούτου και δεν αναβαθμίστηκε η ποιότητα του φυσικού μας περιβάλλοντος και εν τέλει ούτε μειώθηκε η επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού, στόχοι που προβλήθηκαν στην Εισηγητική Έκθεση του Ν. 2612/1998, προκειμένου να πεισθούν τα πολιτικά κόμματα στη Βουλή κρίσιμο διάστημα της ψήφισης του.

Επιβάλλεται λοιπόν η διαχείριση των πυρκαγιών δασών και υπαίθρου, τόσο σε επίπεδο πρόληψης όσο και καταστολής αν όχι και αποκατάστασης, να γίνεται από ενιαίο φορέα, προκειμένου να υπάρχει αποτελεσματικότητα στη διαχείριση της δασοπροστασίας. Οι φάσεις αυτές είναι απολύτως και άρρηκτα μεταξύ τους συνδεδεμένες και αλληλοεξαρτώμενες. Δεν είναι δυνατόν

να αποκόπτονται και ν' ανατίθεται η άσκηση των αρμοδιοτήτων αυτών σε διαφορετικούς φορείς με καμία αλληλεξάρτηση μεταξύ τους και μάλιστα στην πράξη σε επιχειρησιακό επίπεδο χωρίς επιβεβλημένη (αναγκαία) συνεργασία.

Για τον λόγο αυτό η Πολιτεία, ενόψει και των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στα δασικά οικοσυστήματα, όπως λχ η αύξηση της έντασης των πυρκαγιών στο άμεσο μέλλον, απαιτείται να προβεί σε αναθεώρηση της δομής του μοντέλου δασοπροστασίας και την αντικατάσταση του ισχύοντος σήμερα μοντέλου / συστήματος από άλλον ενιαίο φορέα, που θα έχει την ευθύνη τουλάχιστον της πρόληψης και της καταστολής των δασικών πυρκαγιών, αν όχι και της αποκατάστασης των καμένων εκτάσεων και θα είναι συγκροτημένος με κυρίαρχο δόγμα την πρόληψη σε πρώτη προτεραιότητα και ακολούθως την καταστολή.